

ADEVĂRUL

ABONAMENTUL :

Pe un an — — — 4 cor.
Pe 1/2 de an — — — 2 „
Pe 1/4 de an — — — 1 „
Un număr 8 fileri.

Pentru străinătate:
Pe un an — — — 6 cor.
Pentru America:
Pe un an — — — 2 dolari

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

APARE ÎN FIECARE DUMINECĂ

Redacția și Administrația :

BUDAPESTA, VIII., CONTI-UTCA 4.

Aci sunt a să trimitte tot felul de scrisori, cereri și bani.
Tot aci să primesc anunțuri cu prețuri moderate.

Adunare poporală în Lugoj.

Poporul muncitor din Lugoj, în 15 Februarie n., Duminecă la 10 ore înainte de prinz va ținea în sala „Concordia“ o mare

adunare poporală,

în contra noii legi de presă și pentru răspîndirea și întărirea foilor muncitorești.

Orator român va fi tovarășul *Iosif Ciser* din Budapesta.

Poporul muncitor din Lugoj și jur să ieie parte la această adunare de protestare, căci e vorba de soarta noastră a tuturor!

Comitetul partidului social-democrat din Lugoj.

Alegerile din România.

Asupritul popor român din Ungaria de mult timp se leagănă în visul ademenitor, că frații lui din „Țară“, din România se bucură de-o fericire mai deplină, deoarece nu sunt stăpâniți de străini, ci de frați de-un sânge cu ei, cari oricât de răi ar fi tot nu pot fi atît de cruzi, domnia lor nu poate fi așa de grea ca și apăsarea jugului străin. Dar nemăsurat de mare e greșeala celor ce sunt de credința asta. Țăranul din „România liberă“ nicidecum nu s'a ridicat la o stare mai bună și mulțumită jafului nesățios al boierilor și ciocoilor români frații noștri țărani din România sunt cei mai storși, cei mai necăjiți robi ai pământului. Și oricum am privi-o, România e unghiul cel mai înapoiat al Europei civilizate. Aici numărul neștiutorilor de carte e cel mai groaznic și aici morburile provenite din mizerie, mai cu seamă pelagra seceră cele mai multe vieți omenești. Grosul poporului, milioanele de țărani, cari muncesc viața întreagă pe întinsele ogoare ale boierilor, cari prin munca lor întrețin toate clasele suprapuse și cari susțin statul cu toate poverile lui, acești țărani sunt urșiți la o viață dintre cele mai lipsite, se nutresc cu știr și mămăligă... Bogate sunt și acolo lanurile de grâu, ba chiar vestite sunt prin străinătate bucatăle din România, dar ce folos de toate astea, dacă țăranului care produce, aceluia care asudă în munca grea nu i-se ajunge decât câte o bucată de mămăligă, făcută cu făină măci-cinată din cucuruz mucețit în hambare.e boierești.

Nu e mirare că 'n astfel de stări țăranimea se află în vecinică fierbere, în mijlocul ei nîcîcînd nu se stinge ura, nu pierd gîndul răzbnunării și-al ispășirei păcatelor. Din sufletul acestui țăran oropsit, dornic după o brazdă de pământ, sunt rupte amenințările poetului:

„Să nu dea Dumnezeu cel sfînt :
Să vrem noi sânge nu pământ...“

*

Revolta din 1907 a fost izbucnirea clasei țărănești, care nu mai putea suporta jugul greu

al robiei. Vecinic memorabilă va rămînea revoluția aceasta, când poporul întregii Țări Românești a avut curajul de-a lua lupta piept la piept cu asupritorii. Dar trist a fost sfîrșitul acestei lupte aprinse de dorul după dreptate. Tunuri și armată scos-au stăpînitorii contra poporului și 'n scurtă vreme 11.000 de țărani au căzut pe câmpul de luptă. Și prin asta s'a băgat spaimă în inimile apăsătorilor, cari umiliți s'au retras, iar în urma lor s'a făcut liniște pretutindeni, o liniște de mormînt, conturbată doar de cronecîntul corărilor adunați la mirosul sîngelui ce s'a scurs.

După revolta nereușită domnia ciocoilor a devenit iarăși asigurată pentru cîtăva vreme; nebîntuți și neconturbați își puteau urma jaful mai departe. Dar de ochii lumii, pentru ducerea în greșeală a necunosătorilor, după 1907 stăpînitorii români au început a creia o mulțime de legi, despre cari spuneau că vor fi chemate a vindeca ranele de cari suferă țara. Timpul a trecut, sunt șapte ani decînd legile acestea s'au adus, dar suferințele poporului au rămas tot cele vechi, jefuirea boierilor capitaliști tot cea demult. Și tot pe calea asta aveau de gînd se urmeze ei. Însă au venit pregătirile războinice de astăvară, când țărănimea a fost chemată ași jertfi viața pentru patrie. Și-n urma acestor pregătiri, la cari țărănimea și muncitorimea a suferit mai mult ca oricine altul, din nou se auzeau pe astătoamnă glasuri de nemulțumire, se observau semnele unei noi sguđuiri interne, care a dus în griji pe guvernânții români.

Astfel s'a răspîndit iarăși ideia aceia printre ei, că prin noi legi, prin noi reforme să înăbușe noua deslănțuire a patimilor. Și astfel a venit la guvern partidul liberal în frunte cu I. I. C. Brătianu, care a declarat că va face *exproprierea silită* a unei părți din pămînturile boierești și în mici părțile il va împărți printre țărani. Mai departe promite că va face și *reforma electorală*, înmulțind numărul alegătorilor și creînd așazisului *colegiu unic*. (E de știut că actuala lege electorală din România împarte alegătorii în trei grupe: boieri, clasa de mijloc și țărani, cari apoi aleg deputați aparte. Împărțea asta voește să o înlocuiască liberalii printr'o singură grupă, adică singur colegiu.)

Partidul conservator, în care sunt înrolați tot boieri de sînge român, lucrează din răsuputeri contra reformelor acestora. Cu toate că n'are nici un motiv de a face-o aceasta. Căci partidul liberal, compus iarăși din boieri, pe lîngă toate promisiunile lui totuși nu va aduce mari preschimbări. Reforma agrară a lor nu e tocmai așa serioasă precum s'ar crede la prima vedere. Ei nu voesc să facă o schimbare din rădăcini a lucrurilor, ci să mărginesc la neînsemnate cîrpituri. Acolo vor da, dacă într'adevăr vor da pământ țăranilor, unde nemulțumirea și lipsa e atît de mare, încît fără de-o ameliorare oarecare, ar izbucni iarăși focul.

Iar reforma lor de lege electorală e departe de-a mulțumi pretențiile poporului muncitor de acolo. Votul universal fără de nici o restrîngere e cerința poporului și-n locul acestuia liberalii vin cu colegiul unic al lor, dînd drept de vot numai celor ce știu scrie și citi. Prin reforma aceasta partea cea mai mare a poporului va fi neîndreptățită și toată comedia de reformă nu va schimba nici cît de puțin mersul vechiu al politicei boierești din România.

Și cu toate că reformele astea nu vor aduce nici o preschimbare serioasă, împreajma alegerilor parlamentare ce se vor face în 4/18 Februarie de către toate partidele se duce o luptă strașnică și mai cu seamă s'au ridicat boierii conservatori, cari alarmează țara cu desperatele lor strigăte. Ei anume nu se încumetă a face nici atîta ca și liberalii. Lor nu le trebuie reformă electorală, nici așa restrînsă cum o plănuesc liberalii și să înfiorează cînd aud de exproprierea pămînturilor boierești. Ei nu voesc să se schimbe starea lucrurilor de azi, cînd toate drepturile sunt în mâinile clasei stăpînitoare, deci e firească împotrivi-rea lor.

*

Lupta partidului socialdemocrat la alegerile astea e de-o însemnătate foarte mare. El este chemat a lumina poporul și a-i arăta adevărata cale a desrobirei. Cerințele partidului socialist: votul universal, adevărata deslegare a chestiunii agrare, micșorarea cheltuelilor militare, etc. vor fi acelea cari vor scoate Țara Românească din nămolul în care se află.

Privim cu interes și cu drag lupta aceasta, pentru că știm că o bunăstare a fraților noștri din România va fi și bunăstarea noastră, o bucurie a lor va fi și bucuria noastră.

Pactul.

Nici o chestiune politică dela noi n'a agitat spiritele mai mult decît așazisul *pact* dintre Tisza și naționaliștii români. Șovinistii maghiari vîd în acesta o tradare de patrie, strigă că Tisza a scăpat supremația (domnia) maghiarilor față de naționalitățile din țară, ca și cînd maghiarii ar avea vre-un drept firese să apese și să nedreptățească naționalitățile. Toate foile maghiare sunt pline de articoli cari alarmează poporul spunînd, că s'a pierdut Ardealul. Asta e opinia publică (părerea obștei) maghiară față de împăciuire.

Dealtăparte poporul român, cel jefuit și vecinic lovit nu prea dă semne nici de bucurie, și nici nu privește desfășurarea lucrurilor cu vre-o nădejde de isbîndă. Ai putea spune că stă nepăsător. El știe că a fost nedreptățit pînă acum, știe că a fost lovit în cele mai principale interese de viață și simte că va trebui să vină o vreme, cînd razele dreptății se vor răsfrînge și asupra sa, cînd și interesele sale atît culturale cît și materiale vor fi luate în seamă. Dar poporul român deși nu vede destul de limpede, apoi simte și aceia, că *dela pactul naționaliștilor cu Tisza, nu poate aștepta nici un bine*. Tisza nu dă drepturi nici neamului său, nu îndreptățește nici poporul maghiar,

CRONICA

IN ȚARĂ.
*

necum să aducă vreun bine poporului român. Asta e părerea și ținuta obștei românești.

Și atunci când astfel constatăm starea lucrurilor, put m arăta și spre aceia, că șovinistii maghiari, cei orbiti de ura națională fac un rău serviciu atât țintei lor, cât și dreptății atunci, când țin cu atita stăruință la acea supremație maghiară, când cer ca naționalitățile din țară să fie vecinic oprimate și totdeauna nedreptățite.

Căci e un drept firesc al tuturor naționalităților a li-se da puțină de dezvoltare pe toate terenele și nu e adevărat că dându-li-se românilor unele drepturi, ei întărindu-se se vor rupe din trupul Ungariei. *Un popor îndestulit și mulțumit cu soarta nicicând n'are gânduri de îndepărtare. Ci din contră, tocmai atunci când va fi apăsut, va căuta să scape de țara aceia, care lui îi este mașteră și să intre sub scutul statului aceluia, care-i asigură deplină libertate.* Acestea e un adevăr atât de curat și atât de simplu, încât numai șovinistii maghiari nu-l înțeleg.

Dar nici naționaliștii români nu sunt mai cinstiți, când caută se lege pact cu guvernul, prin care să-și asigure lor și nu poporului unele îmbunătățiri. Prin faptul acesta ei cerșesc drepturi și nu le *cuceresc*. Iar aceste drepturi nu vor avea nici o valoare, căci numai drepturile cucerite prin luptă au valoare trainică și pot aduce rezultate serioase.

Adevărul acesta îl cunoșteam noi dela început și de aceia am declarat din capul locului, că suntem contrari oricărui pacturi sau tirgueli.

Nimeni nu poate nega dreptul la viață al tuturor neamurilor din țară, dar acest drept nu-l va aduce pactul. Înțelegerile de felul acesta pot mulțumi numai pe unele pături ale neamului, pot aduce bine numai domnilor naționaliști români. Poporul însă trebuie să porceadă înainte pe calea luptei, să se organizeze într'un partid democratic, căci numai prin luptă își va putea cuceri drepturile.

Dar pină-ce ura națională va infierbînta popoarele, nu se va putea face o dreptate adevărată. Numai prin întărirea partidului social-democrat, care stă departe de ori-ce prejudecții naționale, se va putea asigura deplină libertate de dezvoltare a tuturor popoarelor. Nu e aproape venirea vremii acesteia, dar ea va veni odată — căci trebuie să vină!

„ADEVÉRUL“

este singura foaie românească care apără interesele muncitorimei. Fiecare muncitor român are datoria morală a o abona, ceti și răspândi.

FOIȚA

Pentru ce trebuie să se ocupe muncitorii cu politica?

De Ernest Garami

(Urmare și sfârșit.)

Să cercetăm și să vedem dacă într'adevăr poate fi indiferent pentru cetățeni, că statul spre ce scopuri își folosește venitele? ...

Cari sunt cheltuelile mai principale, ce apasă venitele statului?

Suma cea mai mare a cheltuelilor statului de azi e aceia, ce se folosește pentru armată. An de an cheltuește statul sute și mii de milioane de coroane pentru susținerea armatei. Oare poate fi indiferent pentru poporul muncitor, că statul cîți bani folosește spre scopul acesta? E un bine aceasta pentru muncitorime, ca statul să cheltuiască bani și încă mulți bani pentru armată. Ce înseamnă cheltuelile astea pentru poporul muncitor? Înseamnă, că cu cât vor fi mai mari cheltuelile, cu atât vor fi mai mari greutățile lui și încă nu numai în bani. Nu numai prin aceia îi vor crește greutățile, că va trebui să contribuie cu mai mult pentru scopurile armatei, ci va trebui să scoată și soldații mai mulți din rîndurile sale, fii săi mai mulți vor fi ruși de lîngă muncă pentru traiu și vor fi duși la cazarmă. Poate fi faptul acesta indiferent pentru el, poate fi acesta un lucru, de care poporul muncitor nu trebuie să se intereseze?

Cum stau tirguelile naționaliștilor?

Comisia de trei a comitetului național român (Maniu, Mihali și Braniște) a sfârșit tratativele cu ministrul președinte Tisza și pe ziua de 17 Februarie st. n. a fost convocat iarăși întreg comitetul spre a hotărî în privința primirii ori neprimirii pactului.

Nu s'a dat nici un comunicat oficial despre starea lucrurilor, iar foile românești nu publică decât știrile ce apar prin ziarele maghiare ori germane. Și după cum se zvonește prin presă, pactul nici nu va reuși, deoarece Tisza nu dă decît foarte puține îngăduințe și foarte slabe garanții în privința îndeplinirii promisiunilor.

Unele ziare pretind a ști chiar că comitetul se va întruni numai spre a aduce la cunoștința lui Tisza că refuză pactul.

Nu cunoaștem cuprinsul tratativelor acestora, însă pe lîngă ori-ce zvonuri, credem că nu greșim, cînd spunem, că *pactul se va face*. Pentru guvern el este azi o trebuință arzătoare, iar naționaliștii români nu vor refuza de-a primi cînd li-se îmbie unele oaze de ros.

Iar dacă se va întîmpla minunea și comitetul nu va primi împăcarea, atunci se va dovedi, că naționaliștii români *temându-se de răz-bunarea poporului, n'au îndrăznit a părăsi toate cerințele drepte ale neamului românesc*.

Din Casa țării.

După un repaus de patru zile Marti în 10 Februarie n. parlamentul și-a urmat ședințele. Opoziționiștii în înțelesul hotărîrii lor de mai nainte, nu iau parte la ședință, așa că guvernamentalii pot „munci“ după plac. În ședința de Marti s'a primit legea despre cambii și alte proiecte de-o însemnătate mai mică.

Miercuri s'au citit pentru a treia oară proiectele primite de Marti și în urmă deputatul Szeitovszky a interpelat pe Tisza în chestia panamalelor cu cari e învinuit. Ministrul a răspuns îndată și s'a spălat, s'a frecat dar tot negru a rămas. Inzadar, nicicând nu-i va reuși lui Tisza să facă nefăcute murdăriile ce le-a săvîrșit.

Să vedem altă ramură de-o însemnătate tot așa de mare în cheltuelile statului: aceia ce se folosește pentru *învățămîntul poporal*. Din aceia, că statul cîți bani folosește pentru școale, învățatori, recvizite de învățămînt, se poate afla, că în statul anumit cum stă afacerea învățămîntului. Oare nu interesează pe popor aceia, că sunt sau nu sunt destule școale și învățatori pentru fii săi? Ba da, îl interesează în măsura cea mai mare și pentru el este mai presus de toate întrebarea, cum e învățămîntul (instrucțiunea publică) în statul la ale cărui venituri contribuie și el? Și acum care e ținuta lui față de cheltuelile instrucțiunei publice? Oare nu aceia, ca statul să distribue partea cea mai mare a venitelor sale pentru acest scop, căci cu atât vor fi mai multe școalele, cu atât vor fi mai mulți învățătorii, cu atât mai mare salar și prin asta viață mai lipsită de griji se poate asigura învățătorilor, cu atât va fi mai temeinică instrucțiunea și pregătirea pentru luptele vieții a copiilor poporului. Pot fi toate astea cu desevîrșire indiferente pentru muncitorime? ...

Mai au cheltuelile statului încă o grupă, care deși e neglijată cu totul în Ungaria, totuși are o însemnătate foarte mare și interesează chiar numai poporul muncitor. Acestea sunt cheltuelile așanumitei *politice sociale*. Aici se țin cheltuelile acelea ce le folosește statul pentru apărarea sănătății muncitorilor, pentru așezămintele lufiintate spre ajutorarea lor în caz de morb. Aici s'ar ținea, dacă ar fi în Ungaria, ajutorarea muncitorilor invalizi (ne-

Opoziționiștii au hotărît, că atunci când se va pune la ordinea zilei desbaterea noului proiect de împărțire a cercurilor electorale, și ei se vor prezenta în parlament și vor lua parte la discuții.

DIN CARTEA NELEGIUIRILOR.

*

Nenumărate și mari sunt nedreptățile ce le suferă poporul sărac din partea stăpînitorilor. Dar neamul românesc, această oropsită nație le rabdă cele mai multe. Indură abuzurile autorităților, a solgăbirăilor, a notarilor și a tuturor altor lifte spurcate; iar în vîrfurile acestora mai vin și împunsăturile de viespi ale „domnilor“ români și mai cu seamă ale popilor cu suflet negru.

Adevărul, care e foaia nedreptăților, care încrestează și lovește după merit în toți încă-păținații, în toți jefuitorii și asupritorii poporului, și-a ridicat și-n trecut glasul contra nelegiuirilor, iar în viitor va face-o cu atât mai mult, căci în urma evenimentelor din urmă, când „naționaliștii“ români s'au apropiat de guvernarea țării, lăsînd poporul pradă tuturor năpastelor, *Adevărul* are datorință și mai mare să ridice vîlul de pe toate nedreptățile, să strige cu voce tare și să pretindă dreptate pentru cei slabi și săraci.

De aceia începem o rubrică nouă, în care vom descrie săptămîna de săptămîna câte o pîrticică din suferințele poporului. Vom arăta faptele mirșave săvîrșite mai cu seamă de autorități, de popi, de unii advocați față de popor. Vom da loc în această rubrică tuturor plînsorilor și vom tăia în carne vie acolo unde va trebui să o facem.

E adevărat că noua lege de presă tocmai scrierea lucrurilor acestora voește să o facă cu neputință, dar ce nouă lege de presă atunci, când suntem chemați a ne face datorința! Când trebuie să jertfim pentru binele poporului, noi suntem gata a o face. Deci înainte!

Despre popi în general.

Poporul și cititorii noștri cunosc destul de bine oglinda multor popi români. Ei știu că acești oameni cari trăesc din truda și sudoarea poporului ar trebui să servescă luminarea și

puincioși) și a bătrînilor. Nu-i așa, că toate astea sunt lucruri de cea mai mare însemnătate pentru muncitori? Căci nu poate fi indiferent pentru poporul muncitor aceia, că în *caz de morb*: primiva întrudestul ajutor, medic, spital, medicamente; dacă îl ajunge vre-un *accident*: pimiva cel puțin atita ajutor, care deși nu-i va readuce sănătatea, cel puțin să-i asigure traiul; dacă *îmbătrînește* și nu mai poate munci: primiva cel puțin o astfel de rentă, care la apusul unei vieți petrecute în muncă grea și amară, îl scutește de-a muri de foame?! Iar ca toate astea să se înfăptuiască și cum să se înfăptuiască, tot acolo să hotărâște, unde se alcătuesc și celelalte legi, unde se stabilesc toate venitele și cheltuelile statului: în parlament. Așadar, acel care se interesează de rezolvirea treburilor acestora, acel care voește să intervină la rezolvirea lor, acela trebuie să se intereseze și întracolo, cum să fie compus parlamentul, să poarte grijă că ce se petrece însuși în parlament. Cu un cuvînt acela trebuie să se ocupe cu politica ...

Chiar numai spre cele mai însemnate puncte de vedere am arătat aici, însă credem, că și aceste adevărate deajuns, că da, poporul muncitor din țară nu numai că nu poate fi nepăsător față de ceia ce se petrece în politică, ci din contră în măsura cea mai mare și interesele cele mai directe ale sale îi impun, îl silesc să ia parte la cărmuirea evenimentelor politice.

Pe lîngă cei cari feresc poporul dela politică, pentru că — după cum spun ei — aceasta

deșteptarea neamului, ar trebui să dea pilde de morală și de purtare bună poporenilor. Dar știu și aceia, că popii în loc de-a face toate astea, să mărginesc numai a batjocori și-a jefui poporul. Câți popi și mai cu seamă de cei cu brîul roșu nu sunt directori de bănci! Câți sunt Doamne printre ei, cari s'au lăpădat cu totul de învățătura creștinescă: „Iubește pe aproapele tău“!

E multă vreme, sunt sute de ani de când îmbrăcați 'n reverendă trăesc pe spinarea poporului și niciodată nu l-au ajutat pe acesta, ci din contră totdeauna i-au întunecat creierul și l-au stors cât se poate mai neomeneste. Ba da, un lucru au făcut și anume: au îndemnat poporul la oarbă supunere, l-au îndemnat să tacă și să sufere toate nedreptățile și blăstămățiile stăpânilor.

E lucru cunoscut că nici poporul român n'ar mai fi în starea rușinoasă de azi, dacă acești diavoli nu l-ar fi ținut și nu l-ar ținea încă și acum în negura necunoștinței. Lor li-se poate mulțumi că printre români și azi mai sunt atîția neștiutori de carte, căci ei, cari toți sunt ieșiți din mijlocul poporului, ar fi avut datoria cea mai mare să ducă făclia luminei și să inarmeze neamul cu arma științei, ca astfel să se fie putut ridica la o stare mai vrednică de trăit. Asta însă n'au făcut-o și nici nu vor face-o, căci așa e firea lor. Ei propovăduesc sărăcia și caută să se înbogătească mai mult ca oricine altul, predică umilinta numai ea să-și poată mulge turma cu tihnă mai deplină. Lumina e moartea întunecului și ei nicicând nu vor lumina poporul, deoarece lor numai bezna, numai întunecul le priiește. Dar vor face alții, vom face noi, ca lumina adevărului și a științei să străbată în lungiurile cele mai ascunse ale creierului tuturor.

Stările din Munții Apuseni.

Incepem cu jalbele poporului român din Munții Apuseni, din jurul Bradului, unde deși sunt munții plini cu aur, poporul totuși cu drept cuvint își deplînge soarta amară și atît de înduioșător cântă:

„Munții noștri aur poartă,
Noi cerșim din poartă 'n poartă...“

Acești nefericiți urmași ai martirilor Horia, Cloșca și Crișan, sunt cei mai apăsați români din Ungaria. Statul, pe care și ei îl susțin cu dări mari și grele și-l apără cu arma în caz de lipsă sprijinește pe asupritori și nu pe asupriți. Străinii stăpâni ai minelor de aur storc toată puterea de viață a poporului acestuia. Plata e de batjocură și bietul popor nu

mai poate trăi o viață omenească, nu-și poate crește nici copii cum ar trebui. Dar ce le pasă domnilor, dacă copii muncitorilor nu vor primi o creștere cumsecade? Lor le trebuie doar numai oameni săraci la minte, cari nu au nici cerințe așa de mari, cari se mulțumesc cu cojile dela masa domnilor. Da, acest popor, acărui strămoși au fost totdeauna cei dintîiu în luptele pentru libertate, cari s'au jertfit pentru binele întregului neam asuprit din Ungaria, acest popor este azi cel mai desmoștenit și dripit. Nimeni nu se interesează de binele lui, naționaliștii români nici până acum n'au făcut nimic, iar în viitor cu atît mai puțin le va pă-a de soarta poporului.

Dar de data asta va fi vorba numai despre faptele popilor din jurul acela și mai cu seamă de ale popii Ioan Perian din Crișior, care împreună cu solgăbirăul român Amos Gligor din Brad servesc interesele cele mai murdare ale stăpînirii și ale capitaliștilor nemți din Germania, ce stăpînesc minele.

În numărul viitor vom începe cu descrierea faptelor acestor neoameni și mai cuseamă ale preotului din Crișior le vom aduce la lumina zilei, ca să vadă toată lumea de ce hărnicii e vrednic acest fariseu fățarnic, ce umblă după speculații, sărăcește satul și aduce pacoste pe capul poporenilor.

Din România.

*

Candidații partidului socialist.

La alegerile parlamentare din România, ce se vor ține la 4 Februarie v., sunt candidați și următorii tovarăși socialiști:

În București: Gh. Cristescu și D. Marinescu, la Brăila: Const. Popovici, la Constanța: I. Birzan, la Galați: M. Gh. Bujor, la Ploiești: I. C. Frimu, iar la Tulcea și la T.-Severin: Dr. C. Racovski.

O volnicie polițienească. Arestarea tov. C. Racovski.

O dovadă a nesiguranței de drept din „România liberă“, despre care cîntă atît de mult plătiții naționaliști dela noi, e și cazul revoltător al tovarășului Racovski, care a fost arestat în Tulcea, unde a mers să-și țină vorbirea de program. Iată ce scrie „România Muncitoare“ despre această volnicie:

„În ziua de 24 Ianuarie v. urmînd a se ține întrunirea clubului din Tulcea și observîndu-se în sală agenți polițienești, tov. Racovski le-a cerut să părăsească sala. Ei refuzînd, tovară-

șul nostru s'a dus să reclame cazul judecăto-rului de instrucție. La întoarcere la club a fost întîmpinat de un sergent care-i ceru să-și spue numele (!). Tov. Racovski refuzînd, a fost condus la poliție, unde a fost arestat pe motiv, că a împiedecat exercițiul serviciului oficial.

„Odioasa înscenare e vădită și pentru un copil. Tov. Racovski care s'a dus el la judele de instrucție pentru a-i cere protecția tot el a „împiedecat în serviciu“ pe... un sergent.

„Dar dacă ei ne provoacă, le primim provocarea, ea e binevenită. Poporul, muncitorimea vede și mai bine în arestarea dela Tulcea adevăratele intenții democratice și reformatoare ale guvernărilor liberali. Din parte-ne, le vom împrăști aceste intenții cu puterea da progandă pe care o punem pentru idealul nostru“.

*

Mai în urma am primit știrea că ministrul de interne Morțun a dispus, ca tovarășul Racovski să fie eliberat îndată spre a-și putea urma propaganda electorală. Dar dispozițiunea aceasta ulterioară nu poate schimba faptul, că în România legea e numai pe hîrtie și drepturile suat călcate în modul cel mai necinstit.

DE-ALE BĂIEȘILOR.

*

Băieșii și socialdemocrația.

Băieșii sunt factorii cei mai însemnați ai producției capitaliste. Cărbunii pun în mișcare cele mai de frunte mijloace ale dezvoltării tehnice și astfel, să împiedecă toată munca de producție din lumea întreagă, dacă băieșii își pun mâinile în piept și nu mai lucrează. De aceia se silesc pretutindenii a îndepărta pe băieși dela organizare. Știu foarte bine, că băieșii și-au dat seama de viața lor tristă ce o petrec în muncă periculoasă și rău plătită. Știu aceia, că printre băieși nu se mai află nimeni, care s'ar gîndi să ajungă vreodată stăpîn independent, băieșii toți știu, că oricît de silitori ar fi, nicicînd nu va fi în stare vreunul dintre ei să cumpere mină pe seama sa.

Gîndul acesta înfierbîntă felul de cugetare al băieșilor. În toate țările băieșii se află printre mulțimea cea mai înflăcărată a mișcării muncitorești și mai pretutindenii și-au îmbunătățit soarta prin puterea organizației.

La băieși se manifestează mai bine caracterul jefuitor al proprietății private. Toate minele din Ungaria se află în proprietatea câtorva societăți și a câtorva familii putrede de bogate. Optzeci de mii de muncitori băieși zi de zi își pun viața în pericol, ca prin muncă

e o meserie numai pentru domni, mai sunt și de aceia cari nu tăgăduesc că evenimentele ce se petrec în parlament și legile aduse de Casa țării ar interesa în mod direct pe muncitori, însă totuși grijesc ca muncitorimea să nu se ocupe cu politica. Și ei o fac aceasta pe motiv, că muncitorimea nu prin a lua parte directă în viața politică, nu prin luptele electorale și prin trimiterea reprezentanților săi în parlament trebuie să lupte pentru interesele sale, ci prin o acțiune despărțită de politică, prin o puternică organizare economică și prin lupta economică, adică prin mijloacele grevei, a boicotului și în cadrul din urmă prin greva generală. Astfel cugetă *anarhiștii*, și în timpul din urmă *sindicaliștii*.

Înțelepciunea acestora o doboară pe lingă alte cauze și singurul fapt, că această organizare și luptă economică a muncitorimei e chiar cu *neputință* în lipsa drepturilor politice.

Ca muncitorimea să se poată organiza economic, să intre în grevă, să facă boicoturi și să facă pregătire serioasă pentru o grevă generală promițătoare de reușită, în primul rînd are trebuință de libertate deplină, ca să poată ține în întruniri, să înființeze societăți, adică are lipsă de-o nemărginită libertate de întrunire și asociere. Mai departe trebuie să întrunire și asociere. Mai departe trebuie să scoată foi și să le răspîndescă, căci fără ajutorul literelor tipărite e cu neputință organizarea multor sute și mii de milioane de oameni. Iar spre acest scop e lipsă neînălăturabilă de libertatea presei. Și atît dreptul de întrunire și asociere cît și libertatea de presă sunt

drepturi politice. Astfel de drepturi, cari sunt scrise în cartea legii, se pot cuceri ori apăra acolo unde se aduc și celelalte legi, unde e centrul vieții politice din țară: în parlament. Muncitorimea aceia, care nu se interesează de politică, nu-i pasă de compunerea parlamentului, nu-și trimite oamenii săi în Casa țării, aceia în locurile unde nu și-a însușit încă drepturile acestea atît de trebuincioase renunță de-a începe lupta pentru ele, iar unde și-lea cucerit deja, renunță de-a le apăra. O astfel de muncitorime mai înainte ori mai tîrziu obsearvă, că ori nu se mai poate organiza economic, dela un anumit grad în sus, dacă spre pildă n'are la dispoziție drepturile libertății, s'au obsearvă că mișcarea sa economică ce țintește să se imputernicească, clasele potrivnice ar doborî-o prin răpirea drepturilor de libertate ce le-a avut. În ambele cazuri muncitorimea aceasta ar fi silită să treacă la lupta politică, ea să-și câștige drepturile de libertate ce-i lipsese, sau dacă le are deja, ca să și-le poată apăra cu bărbăție față de orice atacuri.

Așadar, poporul muncitor nu numai pentru aceia trebuie să se ocupe cu politica, ca *direct în parlament* să-și dea silința a influența într'o anumită direcție întreaga alcătuire a legilor, precum și stabilirea venitelor și cheltuelilor statului, ca lucrările acestea să devie tot mai mult în corcondanță cu interesele sale, nu numai pentru a se apăra *împotriva* prea marilor *poveri* ale *dărilor* și ale *armatei*, nu numai pentru a pretinge o adevărată *politică culturală*,

care ar asigura înaintarea țării, nu numai pentru a cere o *politică socială*, care ar mării siguranța vieții poporului muncitor și a generațiilor viitoare, ci pe lingă toate astea trebuie să se ocupe cu politica și pentru aceia, spre a câștiga puțința și mijloacele de *cucerire sau apărare a tuturor drepturilor* acelor, a acărui ajutor își va întări și imputernici *lupta economică*, ca astfel prin grevă, boicot să-și poată ridica *nivelul de viață*.

Adunîndu-le toate astea laolaltă, putem spune așadar, că e în *interesul economic și cultural al întregii muncitorimi de-a se ocupa cu politica*, e în *interesul libertăților obștești și cu astea împreună în binele înaintării țării întregi*.

Petrucă politica ce o duce muncitorimea spre apărarea drepturilor sale, nu poate avea altă directivă, decît aceia ce tinde a cuceri libertatea și drepturile obștești, nu poate servi alt țel decît apărarea intereselor materiale și intelectuale ale poporului muncitor de pe teritoriul statului întreg, nu poate avea alt rezultat, decît întărirea acelor puteri, cari vor duce țara pe calea progresului. Muncitorimea unei țări cu cît va înțelege mai mult adevărurile astea, cu cît va lua lupta pentru cucerirea drepturilor politice cu o putere și stăruință mai mare, cu atît va fi mai repede nu numai îmbunătățirea sortii sale, ci și *desvoltarea și progresarea întregii țări*.

Trad. de Iosif Jumanca.

Răspîndiți pretutinden. foaia muncitorească „ADEVERUL“.

obositoare să scoată din pământ averi mari pentru o mână de oameni. Băieșii lucrează în adineul pământului, însă de foloasele muncii lor se înfruptă aceia cari trăiesc lenevind la lumina zilei. Băieșii nu-și pot susține femeile și copiii, însă aceia cari nu lucrează, aceia cari jefuesc munca băieșilor, aceia cari nu periclitează nimic, câștigă pe seama lor toate bunătățile vieții.

Influența politică a acestora încă e atât de mare, că poate împiedeca organizarea băieșilor. Puterea lor singură nu e de ajuns pentru a învinge luptele economice ale băieșilor, deci chemă într'ajutor puterea statului, care oprește băieșii să se organizeze, trimite jandarmi, polițiști și armată contra muncitorilor băieși.

Capitaliștii jefuitori pentru aceia luptă mai turbat contra partidului socialdemocrat, pentru că acesta voiește să scoată mijloacele de producție din proprietatea privată, ca să producă cu ele în folosul tuturor oamenilor. De aceia blastemă contra socialiștilor împărțitori de pământ, cari voiesc să răpească averea omului sărac. Dar băieșii vor știi mai bine, că toate astea sunt minciuni. Căci înzadar lucrează câte 12 ore zilnic sub pământ, avere tot nu-și pot astringe. Cele 2—3 coroane, ce cu greu le câștigă în fiecare zi, nici pentru hrana trebuincioasă nu le ajunge și astfel dela ei nu se poate lua nimic. Dar nici nu se gîndește nimeni la aceia, să ia coliba coperită cu paie și locuința sărăcută a muncitorilor. Bogății însă cu dreptate se pot teme că se va lua dela ei mijloacele de producție, căci — după cum am spus — acestea fac cu putință, ca unii să câștige milioane, iar alții să lucreze pentru plată de cerșetori.

Băieșii din Ungaria au dovedit, că simt trebuința organizării. Căci deși autoritățile le-au oprit organizarea, ei totuși se organizează așa cum pot. Au creat o astfel de organizație, care le sprijinește luptele. Foaia băieșilor înființată nu de mult înlocuiește organizația, răspândirea foii acesteia duce înainte cauza băieșilor. Dar pe lângă astea băieșii mai luminați să nu-și uite a da tovarășilor lor o cultură socialistă. Numai prin întărirea socialdemocrației vor ajunge băieșii ca și ei să se organizeze în sindicate la fel cu ceilalți lucrători industriali.

Românii sunt foarte mulți băieși. Binele lor cere ca cu toții să se organizeze, deoarece numai așa își vor putea îmbunătăți traiul.

Adunarea a decis!

Lupul ceru odată regelui animalelor ca să fie numit primar la oi; se duse dar la Leu și-l rugă; în același timp trimise și pe vulpe ca să stărue pe lângă leoaică.

Dar leul răspunse:

— Lupule, ești deochiat, nu pot să-mi iau răspundere; voi aduna toate fiarele pădurei, să aud și părerea lor.

*Și au fost adunate toate animalele sălbatice. Nimeni nu vorbi de rău pe lup și toți votară pentru această numire. Numai oile n'au fost în-
trebate; s'a uitat să fie chemate și ele la adunare.*

L. Tolstoi.

Ș T I R I

— Ziua femeilor. Femeile proletare din Europa întreagă serbează la 8 Martie ziua femeilor, când prin întruni și edarea de foi sărbătorești demonstrează contra nedreptății femeilor. Comitetul central de organizație al femeilor din Ungaria încă a hotărât sărbătorirea zilei acesteia și va scoate o foaie memorabilă în limba maghiară. În toate orașele din țară vor fi întruniri și demonstrații frumoase. Femeile sunt ființele cele mai asuprite și subjugate din lume. Ele suferă mai mult chiar și decât muncitorii. Deci lup'a lor e cea mai delipsă și cea mai dreaptă. Noi românii din Ungaria încă nu ne-am ridicat acolo, ca și dintre noi să iese o ceată de tovarășe muncitoare, cari să demonstreze cu ocazia aceasta, dar faptul acesta departe de-a ne descuraja, rebue să ne întărească voința și hotărîrea de

luptă, căci numai luptînd ne vom putea ridica la treapta unde se află frații noștri de altă națiune.

— Căsătorie. Tovarășul nostru Ioan Vițelar și-a serbat căsătoria cu dsoara Marioara Magdac, Duminecă la 8 Februarie n.

Felicitările noastre!

— Antistia comunală pleacă în America. Antistia comunală din Telkesd (cott. Bihor) se pregătește a pleca în America și zilele trecute a trimis înștiințare fibirăului de acolo, în care anunță abdicerea din funcțiune. Această înștiințare e dovada cea mai strigătoare a stărilor groaznice din comitatul lui Tisza. Iată cum sună înștiințarea:

„Onor. oficiu pretorial! Cu durere înștiințăm că abdicem din funcțiune, căci în nădejdea unui trai mni bun părăsim țara. Rugăm a ne lua la cunoștință abdicerea. *Antistia com.*“

Fibirăul nu poate face altceva, decît tot cu durere să ia și el la cunoștință abdicerea. Cu puterea nu poate ținea oamenii aici, căci nu poți sili pe nimeni ca flămînd să poarte funcțiune de jurat acolo, unde femeile, bărinii și copii primesc ajutoare de bani din America. Deoarece în comuna Telked numai jurații mai pierdeau vremea pe acasă: toți ceilalți oameni sănătoși lucrează prin Ohio. Acum îi va urma și antistia comunală. Dealtfel stările din Bihor le arată foarte bine și faptul că dela Crăciunul românesc încoaci au plecat de acolo la America vre-o cinci sute de oameni.

— Maxim Gorkij s'a așezat în Pustamjaki, Finlanda. Totodată se spune că va întemeia un ziar politic și o revistă literară. Chiar acum a terminat un roman și două drame. Mai tirziu va face o călătorie de-alungul riului Volga pentru a studia viața poporului. Decînd se află în Rusia marele scriitor e pus sub pază polițienească: 20 detectivi îl urmăresc pretutindeni.

— O mică statistică. În anul 1911 au fost în Ungaria de toți 5346 medici; așadar tot la 3415 locuitori se venia un medic. Dar dacă detragem locuitorii Budapestei și cei 1420 medici de aici, rămân în țara întreagă 3926 medici și pe fiecare se vine câte 4428 de locuitori. În unele ținuturi sunt și mai triste stările. Spre pildă în comitatul Abauj-Torna se vine pe un medic câte 7528 de locuitori, în Ugoesa 7646, în Maramureș 7776, în Bihor 7921, în Solnoc-Dobica 8398 și în Arva 8949.

Să vedem acum cîți sunt păstorii sufletești. Călugări papistași sunt 2254, călugărițe 5716, tot felul de popi papistași laolaltă 13.496; adăugînd la aceștia și pe popii și rabinii celorlalte religii vom primi numărul de 23.513 al taberei întunerecului. Numărul acesta e de patru ori mai mare decît al medicilor.

— Apărarea muncitorilor în Danemarca. Parlamentul danez își ține de datorință a face legi și pentru ocrotirea muncitorilor. Anul trecut s'a alcătuit o nouă lege de meserii și n'asta s'au luat dispozițiuni foarte vrednice de amintit pentru apărarea muncitorilor. Se îngrijește de asigurarea contra accidentelor și de prevenirea lor. Spre ocrotirea copiilor servește dispozițiunea, după care nu e permis a se angaja copii sub vîrsta de 14 ani lângă mașini în industrie, la mașini periculoase sunt îngăduiți tinerii numai de 16 ani în sus. Timpul de muncă al muncitorilor tineri nu poate fi mai lung de 10 ore zilnic și ocupația lor e oprită în rîstimpul dela orele 8 seara până la 6 dimineata.

Tovarășii noștri sunt rugați ca la ori-ce ocazie să răspândească pretutindeni broșura noastră:

CINE A CULES ASTĂ VARĂ

Prețul ei e 6 fleri. Comenzile se pot face pe adresa foii. Cine comandă numai un număr, să trimeată o marcă de 10 fleri (și pentru expediție). Dela 20 broșuri în sus se exped gratis.

ACTIVITATEA NOASTRĂ.

*

Infînțarea secțiunii din Timișoara.

E fapt îmbucurător că tovarășii noștri din toate părțile au început munca serioasă pentru îndeplinirea hotărîrii congresului din Arad, de-a infînța secțiunii în toate centrele românești. Tovarășii să urmeze înainte pe calea începută și să pună o bază trainică și serioasă secțiunilor din nou infînțate. De data asta putem raporta despre infînțarea secțiunii din Timișoara:

În 5 Ianuarie tov. I. Crețulescu a convocat pe românii din Timișoara la o consfătuire, la care au luat parte mai mulți tovarășii. În urma explicațiilor ținute de tovarășul Crețulescu s'a hotărît infînțarea secțiunii românilor din Timișoara. La 15 Ianuarie s'a început înscrierile de membri în secțiune și la 26 Ianuarie s'a ales comitetul complet, care urmează astfel: Ioan Franți, secretar; Vasile Coterla, casier; Ernst Antal, Damian Petrovici, Iacob Crețulescu în comisia de control și Simion Pascu, Petru Rus, Petru Perva, Nicolae Muntianu, Vasile Todorescu, Milan Daba în comitet.

*

Atențiune către tovarășii din Făgăraș! Tovarășul Nicolae Ungurescu a luat asupra sa sarcina cu răspîndirea și cu facerea de abonamente noi la „Adevărul“. Cei cari doresc informațiuni în privința asta să se adreseze la dînsul în Făgăraș, str. Városliget nr. 17.

Poșta redacției și administrației.

P. B. Ideia e bunicică, dar prelucrarea prea slabă. Iar foaia noastră e mică, locul din ea e scump, deci nu lua în nume de rău că nu se publ. că. Citește mult și dacă mai tirziu vei putea produce ceva mai bun, cu drag vom primi.

Sfinx s. Poetul când scrie nu caută să facă numai rime, ci orice șir, orice literă ce o înșiră pe hîrtie le simte din adineul inimei. Și simțirea aceasta lipsește din poezia DTale. Citește și mai tirziu vei vedea, că lupta socialistă nu e aceia ce ai scris-o.

P. A. Ch. în F. Crede-ne, că noi ne-am bucura mai mult, dacă s'ar putea publica.

N. Petruțiu, Lugoș. Am primit 2 cor. și abonamentul ție plătit până la 30 Aprilie 1914. Petru Boeskey a plătit 4 cor. și abonamentul îi este achitat până la 30 Aprilie 1914. Nicolae Preda a plătit 1 coroană și abonamentul îi e achitat tot până la 30 Aprilie 1914.

Redactată de un comitet.

Redactor responsabil: **Ioan Flueraș.**

Tipogr. Világosság, s. a. Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Birt și ospătărie românească în Budapesta!

Am onoare a aduce la cunoștința publicului român din Budapesta că am deschis

o frumoasă ospătărie

în localul din Wesselényi-utca 13 (colț cu strada Kazinczy). Servesc cu tot felul de beuturi și mîncări calde în fiecare vreme.

Cu stimă: **Ioan Sântuan.**

Citiți și răspândiți pretutindeni foile muncitorești, căci numai așa ne vom putea întări, numai așa vom putea ținea piept tuturor loviturilor. Iată foile socialiste românești:

ROMANIA MUNCITOARE

Organul partidului socialdemocrat și al Uniunii sindicatelor din România. — Redacția și Administrația: București, Str. Piața Amzei nr. 26.

VIITORUL SOCIAL

Revista științifică a partidului socialdemocrat din România. Redacția și Administrația: București, Str. Piața Amzei nr. 26.

ADEVÉRUL

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria. — Redacția și Administrația: Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

DEȘTEPTAREA

Organul Federației Socialiste române din America. Redacția și Administrația: 1106 Russel Str., Detroit, Mich.